

Van de redactie

Welk economisch en fiscaal beleid zou Nederland moeten voeren als het tot een recessie komt? Deze vraag legde de redactie van dit tijdschrift negen maanden geleden voor aan een aantal economen. Directe aanleiding vormde toen de Amerikaanse kredietcrisis. Nu die ook in Europa heeft toegeslagen is het nuttig die antwoorden nog eens langs te lopen.¹ De aanpak die nu breed wordt gevolgd, werd dit voorjaar al aanbevolen. Maar we zijn nog niet bij de ultieme oplossing.

Den Butter adviseerde onder meer dat macro-economen het voor het zeggen moeten hebben bij het toezicht op het financiële systeem. "Het is toch al te gek dat dankzij de spelregels op de internationale financiële markten die voornamelijk door de Angelsaksische wereld worden bepaald, de rest van de wereld een conjunctureel verlies lijdt omdat een paar Amerikaanse hypotheekbanken onvoorzichtig zijn en allerhande handelaren daarvan proberen te profiteren".

Van Witteloostuijn zou een depressie niet erg vinden, omdat het financiële systeem aan grondige sanering toe is en omdat de Verenigde Staten de tering naar de nering moeten zetten. Hij bekritiseerde de onhoudbare kredietbehoefte van de VS, resulterend in omvangrijke begrotings- en betalingsbalanstekorten. Beetsma zat op dezelfde lijn: "Op korte termijn biedt macro-economische stimulering geen soelaas – we moeten de crisis gewoon uitzitten." Kleinknecht onderschrijft dat de VS de tering naar de nering moeten zetten, maar meent daarentegen dat de Europese Unie de negatieve gevolgen voor de eigen economie door middel van een bestedingsimpuls zou moeten compenseren.

Waarom deze korte terugblik op een vorige aflevering van dit tijdschrift, terwijl de voorliggende aflevering is gewijd aan de rijksbegroting voor 2009? De reden is dat het budgettaire beleid in het komend jaar meer dan ooit in het kader behoort te staan van de huidige problemen van het internationale geld- en bankwezen, die dreigen te escaleren tot een diepe recessie op wereldniveau tenzij adequate tegenmaatregelen worden genomen. Helaas staat de begroting voor 2009, waarvan de voorbereiding eind augustus is afgerond, niet in dat kader. Den Butter volgend: Waar blijven de macro-economen? Kranten-, tv- en radio-interviews staan bol van de commentaren van deskundigen die haarfijn weten uit te leggen hoe het financiële systeem in elkaar zit en wat eraan mankeert, maar waar blijven de macro-analyses? Moet het CPB zijn oude imago van macro-economisch kennisinstituut weer oppoetsen? Waar blijven de doorwrochte macro-analyses van weleer uit de kring van de Koninklijke Vereniging voor de Staathuishoudkunde die veelal hun weg vonden in het nog steeds gezaghebbende economenblad *Economisch Statistische Berichten*?

Rest de vraag: wat zouden politici met de resultaten van macro-economische analyses aanvangen? Dit jaar viel het op dat veel kamerleden hun commentaar op de begroting al gereed hadden, voordat die bekend was. De algemene beschouwingen gingen vooral over koopkrachtplaatjes, terwijl de monetaire wereld in brand stond. Het CPB moest weer kostbare arbeidsuren besteden aan alternatieve begrotingen, terwijl de rook van de rijksbegroting nog niet was opgetrokken. In de snelheid die ook van het politieke debat wordt geëist, zullen de politici zichzelf doorgaans geen tijd gunnen om kennis te nemen

van doorwrochte commentaren van deskundigen. De tijden dat de algemene en financiële beschouwingen werden gehouden, nadat kamerleden tijdig kennis hadden kunnen nemen van die commentaren, liggen in een ver verleden.²

Deze aflevering van TvOF gaat traditiegetrouw over de Rijksbegroting. Ook hierin staat niet de ultieme oplossing van de huidige problemen. Wel wordt begonnen met twee macro-economische beschouwingen.

Beetsma constateert dat de veronderstellingen waarvan het kabinet uitgaat door de huidige kredietcrisis achterhaald zijn. Aanpassing is nodig met meer aandacht voor de problemen op de lange termijn.

Muysken plaatst de rijksbegroting in Europees perspectief. Hij gaat in op het Europese model dat in de miljoenennota wordt beschreven als antwoord op de toenemende druk van de globalisering. Bieden het Verdrag van Maastricht en het Stabiliteits- en Groeipact daarvoor voldoende ruimte?

De Kam vat de hoofdlijnen van de rijksbegroting samen. Hij constateert dat Het begrotingsbeeld dat oprijst uit de *Miljoenennota 2009* in stukken ligt als gevolg van de wereldwijde financiële crisis. Centraal in zijn artikel staat de verticale toelichting op de begroting; de cijfermatige aansluiting tussen de begrotingen voor 2008 en 2009.

Dit begrotingsnummer van TvOF wordt afgerond met een artikel van Nijboer en Goudswaard, waarin de belangrijkste maatregelen in de begroting van het Ministerie van Sociale Zaken m.b.t de arbeidsparticipatie worden besproken. Zij concluderen dat het kabinet structurele besluiten voor de lange termijn heeft gemeden.

Leen Hoffman, eindredacteur

¹ Tijdschrift voor Openbare Financiën, jaargang 2008, nr. 1.

² Vele jaren geleden werden de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer een maand na Prinsjesdag gehouden. Toen een erg voortvarende Tweede Kamer deze termijn wilde verkorten tot een week, zag ze snel van dit voornemen af, onder andere na een zeer kritische reactie van de redactie van *ESB* op het bedoelde voornemen. Jaren later is het er toch van gekomen.